

HE 145/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaisverolakia väliaikaisesti siten, että yksinoikeudella toimeenpantaviin arpajaisiin sovellettava verokanta, joka alennettiin vuodelle 2021 väliaikaisesti 12 prosentista 5,5 prosenttiin, alennettaisiin väliaikaisesti 5,0 prosenttiin vuosille 2022 ja 2023.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022 ja olevan voimassa vuoden 2023 loppuun.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Nykytila.....	3
2.2 Nykytilan arviointi	4
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
5 Lausuntopalaute.....	5
6 Voimaantulo	6
7 Suhde muihin esityksiin.....	6
LAKIEHDOTUS	7
Laki arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	7
LIITE	8
RINNAKKAISTEKSTI.....	8
Laki arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	8

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Arpajaisverolakia muutettiin 1.1.2021 voimaantulleella määräaikaisella lailla arpajaisverolain väliaikaisesta muuttamisesta (958/2020) siten, että yksinoikeudella toimeenpantaviin arpajaisiin sovellettava verokanta alennettiin 12 prosentista 5,5 prosenttiin vuodelle 2021. Toimenpiteen tavoitteena oli turvata Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuottojen edunsaajille vuotta 2019 vastaava rahoitustaso vuonna 2021. Kompensaatiosta, 347 miljoonasta eurosta, 80 miljoonaa euroa rahoitettiin alentamalla arpajaisveroa.

Hallitus on päättänyt jatkaa rahapeliä tuottojen turvaamista edunsaajille jatkamalla arpajaisverotuksen kevennystä siten, että Veikkaus Oy:n tuloutus olisi 80 miljoonaa euroa suurempi kuin siinä tapauksessa, että arpajaisveron alentamista ei jatkettaisi. Kompensaatiosta, yhteismäärältään 330 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 305 miljoonaa euroa vuonna 2023, muu osa rahoitettaisiin kehysvaikutteisilla budjettivaroilla sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalalla hyödyntämällä jakamattomia voittovaroja.

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä.

Hallituksen esityksen tausta-aineisto on saatavilla osoitteessa [valtioneuvosto.fi/hankkeet_tunnuksella VM098:00/2021](http://valtioneuvosto.fi/hankkeet_tunnuksella_VM098:00/2021).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Nykytila

Arpajaisverolain (552/1992) mukaan arpajaisveroa suoritetaan valtiolle Suomessa toimeenpannusta arpajaisverolain 2 §:ssä tarkoitetuista arpajaisista. Valtaosasta Suomessa harjoitetusta arpajaistoiminnasta vastaavat rahapelitoimintaa arpajaislaissa (1047/2001) säädetyllä yksinoikeudella Manner-Suomessa harjoittava Veikkaus Oy ja Ahvenanmaalla maakuntalain landskapslagen om lotterier (Ålands författningsamling 1966:10) mukaisella yksinoikeudella harjoittava Ålands Penningautomatförening (PAF).

Arpajaislainsäädäntö kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) nojalla Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan, arpajaistoiminnan verotus kuitenkin valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Itsehallintolain 49 §:n mukaan Ahvenanmaalla maksettujen arpajaisverojen rahamäärät palautetaan Ahvenanmaan maakunnalle vuosittain valtion varoista.

Arpajaisverolain 4 §:n 1 momentin mukaan arpajaisvero yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista lasketaan arpajaisten tuotosta. Verokanta oli 12 prosenttia ennen sen määräaikaista alentamista 5,5 prosenttiin kuluvalle vuodelle. Tuotolla tarkoitetaan rahapanosten yhteismäärän ja pelaajille maksettujen voittojen erotusta. Vuonna 2020 arpajaisveron kertymästä 174,9 miljoonasta eurosta Veikkaus Oy:n osuus oli 93,0 prosenttia eli 162,7 miljoonaa euroa ja PAF:n osuus 5,9 prosenttia eli 10,4 miljoonaa euroa. Verot kirjataan suoriteperusteisesti pelituottojen kertymäkuukaudelle mutta tilitetään Verohallinnolle toiseksi seuraavana kuukautena.

Muiden arpajaisten kuin yksinoikeudella toimeenpantavien rahapeliä osuus verokertymästä oli noin 1,0 prosenttia eli 1,8 miljoonaa euroa.

HE 145/2021 vp

Arpajaislain 17 §:n mukaan Veikkaus Oy:n tuotosta käytetään 53 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatukseen, tieteeseen, taiteeseen sekä nuorisotyön edistämiseen lain 17 a §:ssä tarkemmin säädettyjen jakosuhteiden mukaan, 43 prosenttia terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ja 4 prosenttia hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen.

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön momenteille määrärahat, joiden arvioidaan vastaavan Veikkaus Oy:n kyseisen tilikauden voittoa ja uudelleen jaettaviksi palautuvia varoja. Veikkaus Oy tilittää rahapelitoimintojen tuoton ministeriöille 17 §:n mukaisissa suhteissa.

Vuoden 2020 pelitoiminnan tuotoista luovutettiin edunsaajaministeriöille 680,2 miljoonaa euroa, josta opetus- ja kulttuuriministeriölle 360,5 miljoonaa euroa, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle 292,5 miljoonaa euroa sekä maa- ja metsätalousministeriölle 27,2 miljoonaa euroa.

Veikkaus Oy:n niin sanottu pelikate, joka vastaa arpajaisverolaissa tarkoitettua veron perusteena olevaa tuottoa, voitto ja edunsaajaministeriöille luovutettu määrä ovat vuodesta 2017, jolloin Veikkaus Oy:n, Raha-automaattiyhdistyksen ja Fintoto Oy:n rahapelitoiminnot yhdistettiin, kehittyneet seuraavasti:

	2017, milj. €	2018, milj. €	2019, milj. €	2020, milj. €
Pelikate	1 778	1 759	1 691	1 260
Liikevoitto	1 021	1 014	1 009	680
Luovutettu edunsaajaministeriöille	1 015	1 014	1 009	680

Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan vuoden 2020 tulosta on merkittävästi heikentänyt COVID-19-pandemia, jonka johdosta peliautomaatit olivat osan vuodesta suljettuina. Lisäksi toimintaan on kohdistunut aukiolorajoituksia ja peliautomaattien määrää on tuntuvasti vähennetty. Vuoden 2021 tuottoja on alentanut myös vuoden 2021 alusta voimaan tullut pakollinen tunnistautuminen. Kaikkiaan tuoton on arvioitu alenevan vuositasolla 300 miljoonalla eurolla vuoden 2019 tasosta.

PAF:in tarkoituksena on kerätä varoja yleishyödyllisen toiminnan edistämiseen ja muuhun yleiseen tarkoitukseen sekä edistää PAF:in toimintaa ja tavoitteita hyödyttäviä hankkeita. Toiminnan tuotot otetaan maakunnan talousarvioon ja käytetään mainittuihin tarkoituksiin. Konsernin liikevaihto on vuosina 2016–2020 vaihdellut 116,5 miljoonasta vuoden 2020 10,1 miljoonaan euroon ja emoyhtiön PAF:n liikevaihto 93,8 miljoonasta eurosta vuoden 2020 71,3 miljoonaan euroon. Liikevaihtona on tilinpäätöksissä ilmoitettu myyntituottojen määrä vähennettynä jaetuilla voitoilla sekä arpajaisverolla ja muilla vastaavilla veroilla. PAF:n voitto on ajanjaksona ollut enimmillään 30,6 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja COVID-19-pandemian johdosta alimmillaan 19,8 miljoonaa euroa vuonna 2020. Vuosina 2015–2020 maakunnan hallitukselle luovutettiin tuottoja 15–21 miljoonaa euroa, vuonna 2019 kuitenkin poikkeuksellinen 40 miljoonaa euroa COVID-19-pandemian aiheuttamien kielteisten taloudellisten vaikutusten lieventämiseksi.

2.2 Nykytilan arviointi

Veikkaus Oy:n vuoden 2022 tuoton arvioidaan edelleen jäävän merkittävästi alle vuoden 2019 tason.

HE 145/2021 vp

Vuodelle 2021 jo toteutettua arpajaisveron väliaikaista alentamista on tärkeää jatkaa määräaikaisesti edunsaajien taloudellisten toimintaedellytysten turvaamiseksi, kunnes uusi pysyvä rahoitusmalli astuu voimaan vuodesta 2024 alkaen.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on turvata Veikkaus Oy:n tuotoista avustuksia saavien tahojen taloudellisia toimintaedellytyksiä vuosille 2022 ja 2023.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Arpajaisverolain 4 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti siten, että yksinoikeudella toimeenpantaviin arpajaisiin sovellettavan verokannan määräaikaista alentamista 12:sta 5,5:een prosenttiin vuodelle 2021 jatkettaisiin vuosille 2022 ja 2023 siten, että verokanta olisi 5,0 prosenttia.

Alennus on mitoitettu siten, että Veikkaus Oy:n verovuosilta 2022 ja 2023 maksettavaksi tulevan arpajaisveron määrä alentuisi noin 80 miljoonalla eurolla, verrattuna siihen, että veroprosentin alentamista ei jatkettaisi. Yhtiön tuotto ja siitä avustuksina jaettava määrä kasvaisi vastaavasti.

PAF:n maksama arpajaisvero alenisi vastaavasti noin 6 miljoonalla eurolla, jos sen maksettavaksi veroksi ilman muutosta oletetaan vuotta 2020 vastaava taso.

Arpajaisveron kassakertymäksi vuodelle 2022 on ilman veroprosentin alentamista arvioitu 143 miljoonaa euroa, mistä Veikkaus Oy:n osuus olisi noin 90 prosenttia eli 129 miljoonaa euroa.

Vuositasolla arpajaisveroalenisi vajaalla 90 miljoonalla eurolla. Koska vero on tilitettävä tuottojen kertymiskuukautta toiseksi seuraavana kuukautena, toimenpide vaikuttaisi kertymään vuoden 2022 maaliskuusta lähtien ja pienentäisi siten vuoden 2022 kassakertymää noin 74 miljoonalla eurolla. Jo toteutettu verokannan alentaminen vuodelle 2021 vaikuttaa vastaavasti kertymää alentavasti vielä vuoden 2022 tammi- ja helmikuussa.

Vuoden 2022 verokertymäksi arvioidaan noin 70 miljoonaa euroa.

Arpajaisveron kertymän muista kuin yksinoikeudella toimeenpannuista rahapeleistä oletetaan säilyvän ennallaan.

PAF:n maksaman arpajaisveron alentuessa alentuisi myös Ahvenanmaan maakunnalle itsehallintolain 49 §:n nojalla valtion varoista palautettava määrä, vuoden 2022 osalta noin 6 miljoonalla eurolla.

5 Lausuntopalaute

Esityksestä on pyydetty lausunto seuraavilta viranomaisilta ja järjestöiltä: Ahvenanmaan maakunnan hallitus, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Veikkaus Oy, Verohallinto ja Ålands Penningautomatförening.

Lausuntonsa ovat antaneet Ahvenanmaan maakunnan hallitus, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Verohallinto ja Ålands Penningautomatförening.

HE 145/2021 vp

Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa, että arpajaisverolain säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunta arvioi lausunnossa PeVL 9/1992 vp, että arpajaisvero ei ole Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan kuuluva huvivero tai elinkeinovero. Maakunnan hallituksen arvio on kuitenkin edelleen se, että arpajaisveroa on pidettävä huvi- tai elinkeinoverona, ja että toimivaltakysymystä ei voida katsoa lopullisesti ratkaistun, koska Korkein hallinto-oikeus ei ole arvioinut lainsäädäntövaltaa itsehallintolain 60 §:n mukaisesti.

Paf:n tuoton käyttöä säännellään maakuntalailla landskapslag om lotterier, kun taas tuloja arpajaisverosta ei ole säännelty. Muutoksella käytännössä rajoitetaan Ahvenanmaan itsehallintolain 44 §:n mukaista maakuntapäivien budjettivaltaa.

Maakunnan hallitus pitää epätydyttävänä sitä, että arpajaisveropolitiikan lähtökohtana on yksinomaan valtakunnan olosuhteet. Ei ole tarkoituksenmukaista erottaa elinkeinotoiminnan verotusta koskeva lainsäädäntövalta elinkeinotoimintaa koskevasta lainsäädäntövallasta.

Maakunnan hallitus toteaa, että maakunnan hallitus edelleen mieluummin keräisi tuloja arpajaisveroista nykyisellä veroasteella kuin korkeampana tuottona Paf:lta. Maakunnan hallitus edellyttää, että arpajaisveron väliaikaiset alennukset nykyjärjestelmässä toteutetaan maakunnan hallituksen aloitteesta myös sen varmistamiseksi, että maakunnan edunsaajien toimintaedellytykset maakunnassa eivät heikkenisi, jos Paf:n tuotto heikkenee.

Ålands Penningautomatförening yhtyy Ahvenanmaan maakunnan hallituksen lausunnossaan esiin nostamiin itsehallintolakiin ja lainsäädäntövaltaan perustuviin näkökohtiin.

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen ja Ålands Penningautomatföreningin lausunnot eivät ole antaneet aihetta muutoksiin, koska arpajaisverotuksen on katsottava kuuluvan valtakunnan lainsäädäntövaltaan (PeVL 9/1992 vp), eikä Suomessa rahapelitoimintaa harjoittavia ole perusteltua asettaa keskenään eri asemaan.

Muilla lausuntonsa antaneilla ei ole ollut huomautettavaa esitykseen.

6 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2022 ja on voimassa vuoden 2023 loppuun.

7 Suhde muihin esityksiin

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti arpajaisverolain (552/1992) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1315/2011, seuraavasti:

4 §

Veron peruste ja verokanta

Yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista arpajaisvero on 5,0 prosenttia tuotosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa vuoden 2023 loppuun.

Helsingissä 27.9.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Annika Saarikko

Laki

arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti arpajaisverolain (552/1992) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1315/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Veron peruste ja verokanta

Veron peruste ja verokanta

Yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista arpajaisvero on 12 prosenttia tuotosta.

Yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista arpajaisvero on 5,0 prosenttia tuotosta.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
ja on voimassa vuoden 2023 loppuun.*